

Integracja międzypokoleniowa przedszkolaków z seniorami cz. II. Opinie rodziców dzieci w wieku przedszkolnym

Intergenerational integration between preschool children and elderly people Part II. Opinions of preschool children's parents

Agnieszka Chrzan¹, Jadwiga Bąk¹, Anna Świrszcz¹, Agata Pietraszek²,
Marianna Charzyńska-Gula³, Hanna Kachaniuk⁴, Marta Łuczyk²

1. SKN przy Katedrze Onkologii i Środowiskowej Opieki Zdrowotnej, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny w Lublinie
2. Zakład Onkologii, Katedra Onkologii i Środowiskowej Opieki Zdrowotnej, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny w Lublinie
3. Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu
4. Zakład Medycyny Rodzinnej i Pielęgniarstwa Środowiskowego, Onkologii i Środowiskowej Opieki Zdrowotnej, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

Streszczenie.

Cel pracy. Celem Pracy było poznanie opinii rodziców przedszkolaków na temat integracji międzypokoleniowej

Metoda i materiał: Metodą badawczą był sondaż diagnostyczny z techniką ankiety. Badania przeprowadzono wśród 149 rodziców dzieci w wieku przedszkolnym z Lublina, Dębłina i Wadowic.

Wyniki. Ponad 96% rodziców uważa, że dzieci powinny mieć kontakt z seniorami, natomiast 62% z nich sądzi, iż doświadczenie życiowe osób starszych jest bardzo przydatne dla młodego pokolenia. Co więcej 80,5% uznało ze organizowanie wspólnych zajęć seniorów z przedszkolakami to dobry pomysł. Niespełna 47% badanych uważało, że za czas poświęcony dzieciom, seniorzy powinni otrzymywać rekompensatę finansową z kolei 40,9% twierdziło przeciwnie. Rodzice oczekiwaliby od osób starszych w opiece nad ich pociechami realizacji takich zajęć jak: czytanie książek czy opowiadanie zdarzeń historycznych. Korzyści ze spotkań międzypokoleniowych według rodziców to przede wszystkim wartości edukacyjne.

Wnioski. Warto popularyzować idee integracji międzypokoleniowej wśród społeczeństwa ze względu na liczne korzyści, jakie może przynieść zarówno seniorom jak i młodemu pokoleniu.

Słowa kluczowe. starzenie się, integracja społeczna, rozwój dziecka,

Abstract.

Objective. The objective of the study was to get to know the opinions of preschool children's parents on intergenerational integration.

Material and method. The diagnostic survey method was applied, together with the questionnaire technique. The survey was carried out among 149 parents of preschool children from Lublin, Dęblin and Wadowice.

Results. Over 96% of the parents claim that children should have contact with seniors, while 62% of them think that the worldly experience of the elderly is very crucial for the young generation. Furthermore, 80.5% of the respondents stated that organising activities with the participation of seniors and preschool children was a good idea. Almost 47% of the surveyed claimed that seniors should receive payment for their time spent with children, while 40.9% stated otherwise. The parents would expect the following types of activities during meetings between seniors and children: reading books and telling stories about historical events. The benefits of intergenerational meetings according to the parents are most of all educational values.

Conclusions. It is worth promoting the idea of intergenerational integration among society due to the numerous benefits that it may bring to the elderly and the young generation.

Key words. aging, community integration, child development

Wstęp

Relacje międzypokoleniowe są fundamentem funkcjonowania każdego społeczeństwa. Obecnie żyjemy w świecie, w którym zachodzą bardzo szybkie zmiany na wielu płaszczyznach. Doświadczenia następujących po sobie pokoleń nie są jednolite. W kulturach tradycyjnych, rodzice oraz dziadkowie, byli swego rodzaju skarbnicą, z której młode pokolenia czerpały wiedzę pomocną w podjęciu pracy czy założeniu rodziny. Z kolei we współczesnym świecie, rodzice nie zdołają przewidzieć jak będzie wyglądała przyszłość ich dzieci [1].

Doświadczenia krajów Europy Zachodniej czy Stanów Zjednoczonych, które od lat inwestują w programy i działania na rzecz integracji międzypokoleniowej, są dowodem na to, że współpraca pokoleń może być skutecznym sposobem rozwiązania lokalnych problemów i zaspokojenia potrzeb różnych grup społecznych [1]. Uczestnictwo w międzypokoleniowych programach przynosi korzyści zarówno dzieciom jak i osobom starszym pozwalając wzbogacić życie obu pokoleń oraz zaspokoić ich potrzeby [2]. Osoby starsze posiadają umiejętności, entuzjazm oraz czas, który z powodzeniem mogą poświęcić na wolontariat lub pracę w niepełnym wymiarze godzin, np. w szkołach, które potrzebują dodatkowej pomocy w opiece nad dziećmi. Dzieci często potrzebują dodatkowej opieki, dlatego seniorzy mogą zaspokoić tą potrzebę. Starsze osoby mieszkające w domach opieki mogą korzystać z towarzystwa dzieci w wieku przedszkolnym, które mogą je odwiedzać by razem wykonywać wiele interesujących, dla obu grup, zajęć. Programy międzypokoleniowe mogą być pomocne w budowaniu przyszłości, która w sposób równoprawny docenia wszystkie pokolenia [3,4,5].

Celem tej części badań było poznanie opinii rodziców przedszkolaków na temat integracji międzypokoleniowej.

Metoda i materiał

W badaniach posłużono się metodą sondażu diagnostycznego z techniką ankiety, stosując autorski kwestionariusz ankiety. W tej części badań wzięło udział 149 rodziców dzieci w wieku przedszkolnym z Dębina, Lublina i Wadowic. Badanie przeprowadzono w 2016 roku, po uzyskaniu zgody Komisji Bioetycznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie.

W badaniu wykorzystano autorski kwestionariusz ankiety. Kwestionariusz ankiety dla rodziców składał się z dwu części. W części metryczkowej znajdowały się pytania dotyczące wieku, wykształcenia, liczby posiadanych dzieci oraz wieku dziecka. Druga część zawierała 9 pytań dotyczących opinii rodziców przedszkolaków na temat osób starszych i integracji międzypokoleniowej.

Uzyskane wyniki poddano analizie statystycznej, stosując oprogramowanie Statistica 10.0.

Wyniki

Charakteryzując grupę badanych rodziców przedszkolaków należy stwierdzić, że, większość tej grupy stanowiły kobiety 75,8% oraz osoby zamieszkujące tereny wiejskie 74,8%. Ponad 3/4 (75,2%) ankietowanych rodziców posiadało wykształcenie wyższe, pozostali respondenci posiadali wykształcenie zawodowe lub średnie. Jeśli chodzi o wiek rodziców przedszkolaków to 57,7% z nich była w wieku od 20 do 34 lat, natomiast 42,3% ankietowanych była w przedziale wiekowym 35-49 lat. Niemal połowa respondentów posiadało jedno dziecko, z kolei 36,2% dwójkę dzieci, a 18,1 % trójkę dzieci. Szczegółowe dane charakteryzujące grupę badaną zawiera tabela 1.

Tabela 1. Charakterystyka grupy badanej

Charakterystyka grupy badanej		%	n
Płeć	Kobiety	75,8	113
	Mężczyźni	24,2	36
Wiek	Wczesny okres dojrzałości (20-34 lata)	57,7	86
	Średni okres dojrzałości (35-49 lat)	42,3	63
Miejsce zamieszkania	Miasto	26,2	39
	Wieś	74,8	110
Wykształcenie	Zawodowe	6,0	9
	Średnie	17,4	26
	Wyższe	75,2	112
Liczba posiadanych dzieci	Jedno	45,6	68
	Dwoje	36,2	54
	Troje i więcej	18,1	27

Zapytano badanych rodziców przedszkolaków o opinię na temat osób starszych. Nawet 62,4% z nich odpowiedziało, że ich doświadczenie życiowe jest bardzo przydatne dla młodego pokolenia. Z kolei 43,0% z nich stwierdziło, że trzeba im pomagać, aby uczynić „jesień ich życia” jak najlepszą. Jedynie 4,0% rodziców określiła osoby starsze, jako uciążliwe, a 3,4% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Blisko 96,0% respondentów odpowiedziało, że dzieci powinny mieć kontakt z osobami starszymi, przeciwnego zdania było jedynie 3,4% badanych. Co więcej 80,5%

uznało ze organizowanie wspólnych zajęć seniorów z przedszkolakami to dobry pomysł, przeciwnego zdania było 4,7%, a 14,8% nie znało odpowiedzi na to pytanie. Analiza statystyczna wykazała występowanie istotnej statystycznie zależności między zmienną wykształcenie a opinią rodziców na temat integracji międzypokoleniowej (tabela 2). Jak się okazało respondenci z wykształceniem wyższym istotnie częściej wyrażali pozytywne opinie na temat integracji ($p=0,05$).

Tabela 2. Opinia respondentów na temat integracji międzypokoleniowej a wykształcenie

Poziom wykształcenia	Opinia rodziców na temat integracji międzypokoleniowej		
	Dobry pomysł	Zły pomysł	Nie mam zadania
Zawodowe	77,78%	0,00%	22,22%
Średnie	61,54%	7,69%	30,77%
Wyższe	85,71%	4,46%	9,82%
Test Chi² Pearsona $p=0,05$			

Zdecydowana większość badanych rodziców (89,3%) wyraziłaby zgodę na to, aby osoby starsze spędzały czas z ich dziećmi, odpowiedzi negatywnej udzieliło niemal 10,7% badanych.

Główne powody nie wyrażenia zgody na uczestniczenie dziecka w zajęciach integracyjnych to: brak siły i zdrowia osób starszych (68,8%), brak potrzeby zajmowania się dzieckiem przez osoby trzecie (43,8%), strach przed złą opieką ze strony osoby starszej (43,8%) a także nieznanomość seniorów (31,3%) oraz rzekomy pesymizm osób starszych(6,3%).

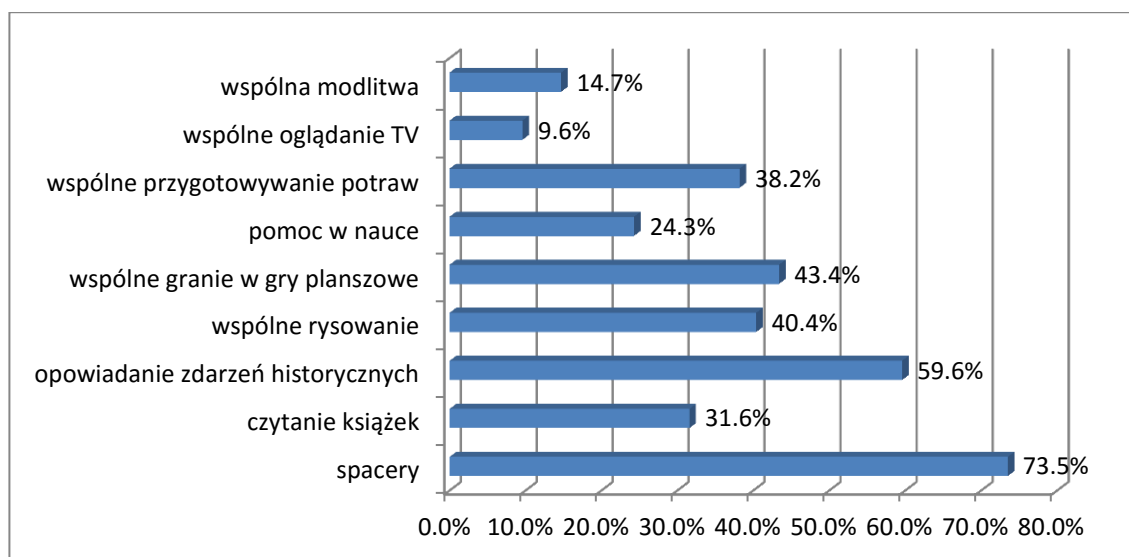
Z kolei rodzice, którzy zgodziliby się, aby ich dzieci uczęszczały na spotkania z seniorami motywowali to głównie: obopólnymi korzyściami dla seniorów i dzieci(81,8%), możliwością zdobycia wiedzy przez dzieci od osób starszych (67,2%), możliwością umilenia czasu osobom starszym (51,1%), rzadziej była to możliwość obniżenia kosztów funkcjonowania przedszkola z uwagi na mniejszą liczbę opiekunów profesjonalnych (9,5%).

Zapytano respondentów czy ich zdaniem seniorzy powinni otrzymać rekompensatę w zamian za sprawowanie opieki nad dziećmi w czasie zajęć integracyjnych. Niespełna 47% badanych uważało, że powinno być to możliwe z kolei 40,9% twierdziło przeciwnie, a 12,1% badanych nie znało odpowiedzi na to pytanie. Analiza statystyczna wykazała występowanie zależności bliskiej istotności statystycznej między wiekiem a opinią na temat odpłatności zajęć integracyjnych dla seniorów ($p=0,06$). Osoby z wykształceniem wyższym nieco częściej były przeciwne odpłatności zajęć dla seniorów (tabela3).

Tabela 3. Opinia rodziców na temat odpłatności zajęć integracyjnych a wykształcenie

Poziom wykształcenia	Opinia rodziców na temat odpłatności zajęć integracyjnych		
	Tak	Nie	Nie mam zadania
Zawodowe	55,6%	44,4%	0,0%
Średnie	57,7%	19,2%	23,1%
Wyższe	44,6%	45,5%	9,8%
Test Chi² Pearsona $p=0,06$			

W dalszej części zapytano rodziców, jakie aktywności i zajęcia byłyby mile widziane na spotkaniach integracyjnych. Rodzice oczekiwali od osób starszych w opiece nad ich pociechami realizacji takich zajęć jak: czytanie książek (73,5%), opowiadanie zdarzeń historycznych (59,6%), czy wspólne malowanie (43,4%). Pozostałe formy aktywności proponowane przez rodziców prezentuje rysunek 1.

Rys. 1. Oczekiwania rodziców względem seniorów w trakcie zajęć integracyjnych

Poproszono rodziców przedszkolaków o wymienienie korzyści, które wynikałyby ze spotkań międzypokoleniowych dla osób starszych. Według nich seniorzy czuliby się potrzebni (76,5%) i byłiby zmotywowani do aktywnego spędzania wolnego czasu (20,6%). Z kolei 33,1% badanych było zdania, że dzieci mogłyby uczyć seniorów, pomóc poznawać im nowe technologie.

Dyskusja

Analizując zarówno opinie seniorów jak i rodziców przedszkolaków należy zauważyć, że osoby starsze w większości deklarowały pozytywny stosunek do dzieci w wieku przedszkolnym, zaś badani rodzice darzyli osoby starsze szacunkiem i wyrażali o nich pozytywne opinie. Obie grupy badane deklarowały w większości, że programy integracji międzypokoleniowej to dobry pomysł i z chęcią wzięłyby udział w tychże programach, bądź pozwoliły swoim dzieciom na tego typu aktywność. Dodatkowo obie badane grupy zauważyły potencjalne pozytywne skutki uczestnictwa w programach integracyjnych, zwłaszcza dotyczące osób starszych.

Oczekiwania rodziców, w badaniach własnych w stosunku do aktywności, które mogłyby być realizowane w trakcie zajęć integracyjnych różniły się nieco od deklaracji seniorów. Osoby starsze wybierały przede wszystkim czytanie książek, a następnie wspólne granie w gry planszowe czy rysowanie, a więc zajęcia nieobciążające i niewymagające zbyt dużego wysiłku. Rodzice z kolei najczęściej preferowali aktywne spędzanie wolnego czasu np. w formie spacerów.

Badania własne wykazały także inne rozbieżności w opiniach obu grup badanych. Seniorzy deklarowali w większości, że w ramach programów integracyjnych opiekowałiby się dziećmi nieodpłatnie. Z kolei opinie rodziców były podzielone. Należy zauważyć, że

w badaniu skupiono się głównie na sytuacji gdzie osoba starsza przybiera rolę opiekuna, należy jednak zauważyć, że istnieje wiele innych form programów integracyjnych, w których to dzieci mogą przybierać rolę instruktora czy edukatora i są to głównie zajęcia wolontaryjne.

Anna Leszczyńska-Rejchert w artykule „Edukacja międzypokoleniowa oraz integracja międzypokoleniowa, jako wyzwania współczesnej gerontologii” dostarcza relacji z wyników projektu zatytułowanego „Międzypokoleniowa Akademia Aktywności-Doświadczenia Łączą Pokolenia” realizowanego przy Szkole Podstawowej nr 3 w Olsztynie [6]. W projekcie brały udział osoby powyżej 60 roku życia oraz dzieci w wieku od 6 do 12 roku życia a jego celem była aktywizacja seniorów oraz wzmocnienie integracji międzypokoleniowej. Główne formy aktywności realizowane przez uczestników projektu to zajęcia warsztatowe: muzyczne, teatralne, kulinarne, plastyczne, literackie i teatralne. Uczestnicy brali także udział w imprezach kulturalnych i turystycznych. W artykule przeanalizowano wyniki przeprowadzonych wśród uczestników ankiet. Podobnie jak w wynikach badań własnych uczestnicy wyrazili pozytywne opinie na temat projektu integracji międzypokoleniowej. Dodatkowo wyrazili pozytywną opinię o realizowanych w ramach zajęć działaniach. Seniorzy usatysfakcjonowani byli z nowo nabytych znajomości a także zmotywowani do aktywności fizycznej i społecznej. Osoby starsze z przyjemnością podejmowały aktywność rekreacyjno-turystyczną, ruchową a także umysłowo-edukacyjną, kulturalną i artystyczną. Ich zdaniem projekt umożliwił wymianę wzajemnych doświadczeń, wiedzy i poglądów. Dodatkowo seniorzy czuli się bardziej doceniani, aktywni i bardziej zadowoleni z życia. Wyniki powyższych badań wykazały, że dzieci uczestniczące w projekcie stały się bardziej odważne w kontaktach interpersonalnych. Co więcej pozytywne skutki projektu odczuwali sami wolontariusze oraz koordynatorzy, którzy twierdzili, że projekt był dla nich cennym doświadczeniem oraz inspiracją edukacyjną i naukową.

Podsumowując należy stwierdzić, że bardzo ważne jest propagowanie idei integracji międzypokoleniowych wśród lokalnych społeczności oraz wspieranie tworzenia nowych programów międzypokoleniowych. Zasadne jest badanie opinii seniorów i dzieci uczestniczących w projektach integracyjnych, aby możliwe był dostosowanie scenariuszy programów do oczekiwań obu grup. Niniejsze badania własne należy potraktować, jako wstęp do badań nad pozytywnymi skutkami programów integracyjnych.

Wnioski:

Większość badanych seniorów oraz rodziców przedszkolaków przyznało, że chciałoby, aby organizowano wspólne spotkania dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz osób starszych. Korzyści ze spotkań międzypokoleniowych według badanych seniorów to spełnianie poczucia bycia potrzebnym, według rodziców, przede wszystkim wartości edukacyjne. Jak uważają badani warto popularyzować idee integracji międzypokoleniowej ze względu na liczne korzyści, jakie może przynieść zarówno seniorom jak i młodemu pokoleniu.

Piśmiennictwo:

1. Tokarz-Kamińska B. Jak kształtować partnerskie relacje między pokoleniami. [w:] Rochacka-Grzmitak M, Chabiera A. (red.) Dialog międzypokoleniowy. Między ideą a praktyką. Inspiracje. Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2013, ss.43-46.
2. Wnuk W. O potrzebie kształtowania relacji międzypokoleniowych. [w:] Rochacka-Grzmitak M, Chabiera A. (red.) Dialog międzypokoleniowy. Między ideą a praktyką. Inspiracje. Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2013, ss. 56-67.

3. Larkin E. The Intergenerational Response to Childcare and AfterSchool Care. *Generations Journal of the American Society on Aging* 1999; 22(4): 33-36.
4. Rosebrook Dr. V. Research Indicates: Intergenerational Interactions Enhance Young Children's Personal/Social Skills. *Together. Generations United Newsletter* 2006; 11(2).
5. Developing an Intergenerational Program in Your Early Childhood Care and Education Center, *A Guidebook for Early Childhood Practitioners*. Penn State, College of Agricultural Sciences, 7
6. Leszczyńska-Rejchert A. Edukacja międzypokoleniowa oraz integracja międzypokoleniowa jako wyzwanie współczesnej gerontologii. *Gerontologia Polska* 2014; 2: 76-83.